

Kirkkovuoden loppu ja lapsen oikeuksien päivä

Kirkkovuoden lopulla voidaan käsitellä lapsen oikeuksia liittyen erityisesti 20.11. vietettävään Kansainväliseen lapsen oikeuksien päivään.

Lasten oikeudet ja seurakunta

Mahdollisuus käsitellä kirkkovuoden lopun saarnoissa lapsia ja lasten asemaa seurakuntaelämässä syntyy kahdesta seikasta. Ensinnä siitä, että Kansainvälistä lapsen oikeuksien päivää vietetään joka vuosi 20. marraskuuta YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen hyväksymisen (20.11.1989) kunniaksi. Päivän tarkoituksena on muistuttaa mieliin lapsen oikeuksien sopimusta ja herättää keskustelua lasten hyvinvointiin liittyvistä asioista meillä ja maailmalla.

Toinen seikka nousee kirkkomme elämästä. Kirkolliskokous päätti keväällä 2014, että **lapsivaikutusten arviointi** sisältyy vuoden 2015 alusta kirkkojärjestykseen. Kirkollisten viranomaisten on päätösten valmistelussa arvioitava ja otettava huomioon niiden vaikutukset lapsiin. Lapsiin vaikuttavat vaikkapa päätökset työntekijäresursseista, kiinteistöistä ja budjetista.

Tuolloinen lapsiasiavaltuutettu ja kirkolliskokouksen jäsen *Maria Kaisa Aula* totesi päätöksen merkitsevän sitä, että aikuiset päättäjät oppivat ajattelemaan todellisuutta enemmän lasten kannalta. Kirkossa päätöksenteko avautuu ulospäin ja vuorovaikutus seurakuntalaisten kanssa paranee.

Nykyinen lapsiasiavaltuutettu *Tuomas Kurttila* totesi lehtihaastattelussa kesällä 2014, että kirkkojen lapsi- ja perheystävällisyys näkyy siinä, mihin lasten leikkipaikka on sijoitettu. Onko leikkipaikka kaukana kirkon takana vai kirkkotilan etuosassa – vai onko sellaista lainkaan? Siitä voi tulkita, miten kyseinen seurakunta lapsiin suhtautuu. Koetaanko pikkuväen hälinä häiriöksi vai ovatko lapset luontevasti osa seurakuntaa ja jumalanpalvelusta? Miten mahtaa olla saarnakirkossasi? Mitä näet saarnatuolista? Näetkö kirkossasi mitenkään sen, että huomattava osa seurakunnan jäsenistä on lapsia ja nuoria?

Kuka on suurin?

Lapsivaikutusten arvioinnin taustalla ovat tekstin Matt. 18:1–10 (Mark. 9:33–37, Luuk. 9:46–48) kertomat tapahtumat. Opetuslapsilla on menossa teologinen väittely. He puhuvat siitä, mikä on Jumalan valtakunta ja mikä on heidän osallisuutensa siinä. Heidän puheensa on suuruuden ja vallan puhetta. Puhe kumpuaa pätevyuden,

näkyvyyden, suureksi tulemisen ja kilpailun maailmasta. Kuka on suurin taivasten valtakunnassa?

Jeesus puuttuu keskusteluun asettamalla lapsen kiistelevien opetuslasten keskelle. Hän toivoo, että lapsen näkeminen murtaa aikuisten ajattelutottumukset. Jeesus asettaa opetuslasten (kirkon) keskelle nimenomaan lapsen, ei esimerkiksi naista, köyhää miestä tai pakanaa. Meille ei kerrota, onko hän tyttö vai poika, ei nimeä, ei mitään hänen iästään tai olemuksestaan. Lapsi ei sano mitään, hän on hiljaa opetuslasten keskellä.

Matt. 18:1–10 on osa Jeesuksen matkasta Jerusalemiin ja ristinkuolemaan. Matka alkaa Tiberiaan Kesareasta, jonka kylissä Jeesus ensimmäisen kerran ilmoittaa kärsimisestään ja kuolemastaan. Kun Jeesuksen ja opetuslasten askeleet suuntautuvat kohti Jerusalemiä, on kuin kaksi ääntä kävisi kiivasta väittelyä. Yhtäältä kuuluvat opetuslasten äänet, kuka meistä on suurin, kuka meistä on johtaja, kuka on ensimmäinen. Toisaalta kuuluu Jeesuksen toistuva viesti: joka tahtoo seurata minua, ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua.

Matkalla Jeesus on monin tavoin selittänyt edessä olevia tapahtumia ja ristintietä. Nyt ollaan jo lähestymässä Jerusalemiä, yhä opetuslapset kysyvät samaa, kuka meistä on suurin. Silloin – Jerusalemin häämöttäessä näköpiirissä ja ristintietä heijastaessa varjoaan – Jeesus nostaa lapsen opetuslasten keskelle.

Kuitenkaan tekstin ydin ei ole lapsi, eivätkä lapseen tai lapsuuteen liittyvät asiat. Lapsi keskellä kirkkoa tuo esiin uuden näkökulman siitä, kuka Jumala on ja miten Jumala toimii. Saman, jota tuomiosunnuntain saarnatekstitkin nostavat esiin.

Uskonpuhdistajamme *Martti Luther* sanoi aikanaan, että kaiken kielen on mentävä ristintietä kautta. Samalla tavalla voimme ajatella, että kaiken tulee kohdata ajatus lapsesta keskellä kirkkoa. Lapsi keskellä on kuin näkyvä sana, kuin tienviitta ja majakka. Kun Jeesus asetti lapsen opetuslastensa keskelle, hän kehotti heitä nostamaan katseensa ja näkemään oman elämänsä ja sen tärkeysjärjestykset uudella tavalla. Tärkeintä ei ole valta, näkyvyys, suuruus, vaan sitoutuminen, nöyryys ja pienuus.

Jeesus ei asettanut lasta opetuslasten keskelle ihailtavaksi tai huomion keskipisteeksi, ei myöskään siksi, että lapsi tarvitsisi jonkinlaista hoitoa tai hoivaa, ruokaa, ystävyttä tai mitään tällaista. Lapsi opetuslasten keskellä on Jumalan läsnäolon merkki ja avain Jumalan valtakuntaan. Hän on avain siksi, että hän omalla olemisellaan haastaa meidän aikuisten kaikkietävyys, mahtavuuden ja kovuuden. Omalla olemisellaan lapsi kutsuu aikuista avautumiseen, elämän haurauden, keskeneräisyyden ja rikkinäisyyden kohtaamiseen. Lapsi keskellä kirkkoa on kutsu muutokseen.

Pienuudessa on suuruutta

Englantilaisessa Pyhän Elisabethin seurakunnassa uusi kirkkorakennus oli vuosien ajan jatkuvan ilkvallan kohteena. Kun ilkvallan tekijöitä saatiin selville ja heidän kanssaan keskusteltiin, kävi ilmi, että näiden nuorten mielissä kirkko samaistui vanhempien vallankäyttöön – enemmän resursseja, enemmän kokemusta, enemmän fyysistä voimaa. Keskustelujen sävy muuttui, kun mielikuva kirkosta vaihtui lapseksi – hoivaa tarvitsevaksi, avoimeksi kaikenlaisille kysymyksille, tarvittaessa itsepäiseksi.

Seurakunnassa vahvistui näkemys, että se tarvitsi väärinymmärrysten ja luottamuspuolan leimaamassa ilmapiirissä uuden lähestymistavan ympäristöönsä. Kirkko tulisikin hahmottaa pikemmin avuttomana lapsena kuin arvovaltaisena vanhempana. Kirkon ei tulisi sanoa: ”Tulkaa sinne, missä jo olemme”, vaan asettua kuuntelijan ja oppijan asemaan.

Vallan tavoittelu ja komentelu vähentävät elinvoimaa, eivät lisää sitä. Heikkous voi olla myös vahvuutta (2. Kor. 12:9).

Ajatus heikkoudesta kirkon vahvuutena on näkyvissä myös kristikunnan ehkä vanhimmassa graffitissa, seinäkirjoituksessa. Se löytyy Jerusalemissa, Pyhän haudan kirkon alla olevasta luolasta: purjeveneen kuva, laivan masto kumollaan, haaksirikko. Noin 100-luvulta jKr. peräisin olevan kuvan alla on teksti: Domine ivimus – Herra, me olemme tulleet.

Kasvatuksen arvomaailma

Mitä tapahtuu kirkoissamme ja maailmassamme, jos yhä useammat äidit, isät ja muut kasvattajat alkavat uskoa, että kasvatus ja koulutus ovat vain valmentautumista tulevaisuuden kovaan kilpailuun? Silloin toinen ihminen alkaa näyttää uhalta ja kilpailijalta, jota ei sovi auttaa. Kaikkien ihmisten edessä on kova ja kylmä tulevaisuus.

Ihmisen peruskysymys: kuka olen? on kääntymässä muotoon: mitä minusta on tarkoitus tulla? Meistä, Jumalan luomista ihmisistä on tulossa välineitä, olemme arvokkaita vain niin kauan kuin pärjäämme ja tuotamme. Tätä kehitystä vastaan sekä tuomiosunnuntain tekstissä että lapsivaikutusten arvioinnissa asetutaan.

Martti Lutherin mukaan maailman tavallisin epäjumala on mammona. Hän ei tarkoita mammonalla vain rahaa ja omaisuutta, vaan kaikkea sitä näkyvää ja käsin kosketeltavaa oppineisuutta, älyä, valtaa ja suosiota, johon ihminen koko sydämellään luottaa. Sen turvissa ihminen rehentelee niin taipumattoman varmana, ettei välitä kenestäkään vähääkään.

Mammonan palvonnasta eroon kilvoitteleva seurakunta lähtee siitä, että kasteessa ihminen puetaan kohtalonyhteyteen ristiinnaulitun ja ylösnousseen Kristuksen kanssa (Gal. 3:27). Risti opettaa antamaan omastaan toisille ja osoittaa suuntaa "tulla itse kukin toisemme Kristukseksi, jotta olisimme molemminpuolisesti Kristuksia ja Kristus olisi sama kaikissa" (Luther). Kun oma elämä ja tulevaisuus on uskottu Jumalan käsiin, tilaa ja aikaa vapautuu lähimmäisille, heidän pyynnöilleen ja vetoomuksilleen. Uskossa kristitty on vapaa, kaikkien asioiden herra ja kuningas, mutta rakkaudessa sidottu, kaikkien palvelija ja orja.

Kalevi Virtanen